

УДК 373.011.33:004(072)
Д36

Схвалено для використання в освітньому процесі
[рішення експертної комісії з дошкільної педагогіки та психології від 27 серпня 2021 року (протокол № 4)],
№ 1.0019-2021 у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам.

Упорядники:

О. Г. Косенчук, кандидат педагогічних наук, доцент; *І. М. Новик*, кандидат педагогічних наук;
О. А. Венгловська, кандидат педагогічних наук; *Л. В. Куземко*, кандидат педагогічних наук.

Рецензенти:

І. М. Андросчук, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та історії педагогіки
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;
Н. В. Бахмат, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри, заступник декана з наукової роботи та
інформатизації освітнього процесу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Д36 Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О. Г. Косенчук,
І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. — Харків: Вид-во «Ранок», 2021. — 240 с.

ISBN 978-617-09-7484-6

У посібнику подано роз'яснення та методичні рекомендації від авторів освітніх напрямів Стандарту щодо їх
реалізації в закладах дошкільної освіти. Представлені теоретичні та практичні матеріали сприятимуть ефективній
організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти та самоосвіті педагогічних працівників.
Видання буде корисним усім, хто опікується забезпеченням якісної дошкільної освіти в Україні.

УДК 373.011.33:004(072)

Навчально-методичне видання

O902182Y

Упорядники:

О. Г. Косенчук, І. М. Новик,
О. А. Венгловська, Л. В. Куземко

Підписано до друку 10.09.2021.
Формат 84×108/16. Папір друкарський.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 25,2.

**ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ**

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.
E-mail: office@ranok.com.ua
Тел. (057) 701-11-22,
тел./факс (057) 719-58-67.

Редактор *О. В. Гноїнська*
Коректор *Н. В. Красна*

Регіональні представництва
видавництва «Ранок»:

Київ – тел. (073) 680-33-55,
e-mail: office.kyiv@ranok.com.ua,
Львів – тел. (067) 269-00-61,
e-mail: office.lviv@ranok.com.ua.

З питань придбання продукції
видавництва «Ранок» звертатися за тел.:
у Харкові – (057) 727-70-80;
Київ – (067) 449-39-65, (093) 177-05-04;
Вінниця – (067) 534-51-62;
Дніпро – (067) 635-19-85;

Житомирі – (067) 122-63-60;
Львові – (067) 340-36-60;
Миколаєві та Одесі – (067) 551-10-79;
Черкасах – (0472) 51-22-51;
Чернігові – (067) 440-88-93.
E-mail: commerce@ranok.com.ua.

«Книга поштою»: вул. Котельниківська, 5, Харків, 61051

Тел. (057) 727-70-90, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-7484-6

© О. Г. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська,
Л. В. Куземко, упоряд., 2021

© ТОВ Видавництво «Ранок», 2021

ЗМІСТ

Подяка	5
Передмова	7
Розділ 1. Сутність і зміст впровадження інваріантного складника Базового компонента дошкільної освіти	9
1.1. Умови реалізації Державного стандарту дошкільної освіти. Доступна та якісна дошкільна освіта	9
1.2. Особистісна компетентність дитини	12
1.3. Сутнісна характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини»: рухова та здоров'язбережувальна компетентності	17
1.4. Нові вектори освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»	22
1.5. Зміст та завдання освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі»	27
1.6. Домінанта освітнього напрямку «Гра дитини»	29
1.7. Нові стратегії змістового компонента освітнього напрямку «Дитина в соціумі»	36
1.8. Характеристика освітнього напрямку «Мовлення дитини»	41
1.9. Особливості змісту освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва»	45
Розділ 2. Сутність і зміст впровадження варіативного складника базового компонента дошкільної освіти.	52
2.1. Характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини. Спортивні ігри (шахи, футбол, баскетбол)»	52
2.2. «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота»: готуємо педагогів до впровадження освітнього напрямку	54
2.3. Реалізація Державного стандарту дошкільної освіти за освітнім напрямком «Мовлення дитини. Основи грамоти»	56
2.4. Особливості освітнього напрямку «Мовлення дитини. Іноземна мова»	59
2.5. Сутність і зміст освітнього напрямку «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність»	65
2.6. Зміст і умови реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва. Хореографія»	67
2.7. Забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини	75
Практичний кейс	80
1.1. Умови реалізації Державного стандарту дошкільної освіти. Доступна та якісна дошкільна освіта	80
1.2. Особистісна компетентність дитини	80
1.3. Сутнісна характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини»: рухова та здоров'язбережувальна компетентності	81
1.4. Нові вектори освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»	82
1.5. Зміст та завдання освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі»	84
1.6. Домінанта освітнього напрямку «Гра дитини»	85
1.7. Нові стратегії змістового компонента освітнього напрямку	86
1.8. Характеристика освітнього напрямку «Мовлення дитини»	87
1.9. Особливості змісту освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва»	88
2.1. Характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини. Спортивні ігри (шахи, футбол, баскетбол)»	88
2.2. «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота»: готуємо педагогів до впровадження освітнього напрямку	90

2.3. Реалізація Державного стандарту дошкільної освіти за освітнім напрямом «Мовлення дитини. Основи грамоти»	91
2.4. Особливості освітнього напрямку «Мовлення дитини. Іноземна мова»	92
2.5. Сутність і зміст освітнього напрямку «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність»	93
2.6. Зміст і умови реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва. Хореографія»	94
2.7. Забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини	95
Методична скарбничка (методичні матеріали до підрозділів)	96
1.1. Умови реалізації «Державного стандарту дошкільної освіти. Доступна та якісна дошкільна освіта»	96
1.2. Особистісна компетентність дитини	100
1.3. Сутнісна характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини»: рухова та здоров'язбережувальна компетентності	105
1.4. Нові вектори освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»	110
1.5. Зміст та завдання освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі»	115
1.6. Домінанта освітнього напрямку «Гра дитини»	122
1.7. Нові стратегії змістового компонента освітнього напрямку «Дитина в соціумі»	128
1.8. Характеристика освітнього напрямку «Мовлення дитини»	133
1.9. Особливості змісту освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва»	137
2.1. Характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини. Спортивні ігри (шахи, футбол, баскетбол)»	142
2.2. «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота»: готуємо педагогів до впровадження освітнього напрямку	147
2.3. Реалізація Державного стандарту дошкільної освіти за освітнім напрямом «Мовлення дитини. Основи грамоти»	151
2.4. Особливості освітнього напрямку «Мовлення дитини. Іноземна мова»	155
2.5. Сутність і зміст освітнього напрямку «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність»	158
2.6. Зміст і умови реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва. Хореографія»	161
Тести для самоперевірки	167
Розділ I	167
Розділ II	178
Глосарій	186
Список рекомендованих джерел для самоосвіти	192
Додатки	197
Базовий компонент дошкільної освіти	197
Вступ	198
Напрями (зміст дошкільної освіти) та результати (компетентності дитини)	200
Варіативний складник Стандарту дошкільної освіти	220
Умови реалізації Стандарту дошкільної освіти	227
Педагогі про впровадження Стандарту дошкільної освіти	234

ПОДЯКА

Посібник для педагогічних працівників щодо питань впровадження Базового компонента дошкільної освіти «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження» — кульмінація спільних зусиль авторського колективу Базового компонента дошкільної освіти (2021 р.) та педагогічної громади, яка брала участь у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників щодо його впровадження.

Ми б хотіли особисто подякувати кожному розробнику БКДО за надані матеріали, фахові дискусії, діалог із питань оновлення змістово-методичного, технологічного забезпечення, потреби підвищення якісного показника дошкільної освіти з урахуванням вимог оновленого Державного стандарту дошкільної освіти.

Висловлюємо подяку:

- **Піроженко Тамарі**, доктору психологічних наук, професору, завідувачці лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, науковому керівнику творчої групи розробників Стандарту дошкільної освіти;
- **Неряновій Світлані**, начальниці відділу дошкільної освіти головного управління загальної середньої та дошкільної освіти директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України;
- **Байер Ользі**, кандидату психологічних наук, доценту, завідувачці кафедри дошкільної освіти комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»;
- **Безсоновій Ользі**, кандидату педагогічних наук, директору комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) № 67 «Сонячний» комбінованого типу Краматорської міської ради;
- **Брежневій Олені**, доктору педагогічних наук, доценту, завідувачці кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету;
- **Гавриш Наталії**, доктору педагогічних наук, професору, головному науковому співробітнику лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України;
- **Загородній Людмилі**, доктору педагогічних наук, доценту, завідувачці кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;
- **Корнеевій Оксані**, директору Костянтинівського закладу дошкільної освіти № 31 «Мир» Костянтинівської міської ради Донецької області;
- **Косенчук Ользі**, кандидату педагогічних наук, доценту, начальнику відділу дошкільної та початкової освіти державної установи «Український інститут розвитку освіти»;

- **Левінець Наталії**, кандидату педагогічних наук, доценту, доценту кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;
- **Машовець Марині**, кандидату педагогічних наук, доценту, заступнику директора з науково-методичної та навчальної роботи Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;
- **Мордоус Ірині**, кандидату педагогічних наук, доценту, доценту кафедри методології науки та міжнародної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;
- **Половіній Олені**, кандидату педагогічних наук, доценту, доценту кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;
- **Рейпольській Ользі**, доктору педагогічних наук, доценту, завідувачці лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;
- **Шевчук Антоніні**, кандидату педагогічних наук, доценту, доценту кафедри дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Висловлюємо також щире подяку педагогічній спільноті, яка взяла участь у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників щодо впровадження Базового компонента дошкільної освіти за прагнення змінювати дошкільну освіту України та забезпечувати її якість.